

CZU: 37.011.33

ORGANIZAREA CONȚINUTURILOR EDUCAȚIEI DINTR-O NOUĂ PERSPECTIVĂ

*Marinela APOSTOL , profesor,
școala gimnazială Ruginești, județul Vrancea, România*

Summary. From the perspective of modern education in education, emphasis must be placed on students' mastery of processes, understanding of concepts and the ability to use them in various situations. In the teaching/learning of the contents of pre-university education, the tendency to organize them from an integrated perspective is more and present. The framework plan is structured on seven curricular areas, which express the obvious intention to find solutions for the integration of the contents, and the curricular areas represent a grouping of disciplines that have in common certain training objectives. Integrated teaching proves to be a solution for a better correlation of science with society, culture, technology.

Keywords: *education, skills, contents, integrated teaching.*

Din perspectiva învățământului modern în educație, accentul trebuie pus pe stăpânirea de către elevi a proceselor, înțelegerea conceptelor și pe capacitatea de a le folosi în diverse situații. Această cerință trebuie urmărită pe fiecare din domeniile cunoașterii și disciplinele studiate în școală.

Pentru aceasta, însă, este necesar să se redefiniească fiecare domeniu nu numai din punctul de vedere al stăpânirii cunoștințelor ce se învață în cadrul instituționalizat, dar mai ales din punctul de vedere al cunoștințelor și aptitudinilor pe care este important să le posede individul în viața adultă. Este necesar un profil general al cunoștințelor și competențelor elevilor la ieșirea din școlaritatea obligatorie, dar și pe fiecare palier în parte: învățământ preșcolar, primar, secundar, liceal, etc. („profilul de formare”).

Această schimbare fundamentală privind selecția și organizarea obiectivelor educaționale și a conținuturilor va atrage după sine modificări substanțiale în ceea ce privește modalitatea de evaluare.

În lucrările recente care abordează problematica formării competențelor se consideră că în învățământul general obligatoriu trebuie identificate și stabilite competențele pe care trebuie să le formeze școala elevilor pe cel puțin trei domenii mari:

- al lecturii, al cititului și mai larg, al documentării individului;
- al matematicii;

- al științelor. (OCDE: Mesurer les connaissances et compétences des élèves. Un nouveau cadre d'évaluation scolaire, 1999).

Mai întâi, deși achiziția de cunoștințe specifice trebuie să fie o componentă esențială a învățării școlare, aprecierea acestor cunoștințe în viața adultă depinde în mare măsură de achiziția de către individ a noțiunilor și aptitudinilor. Există anumite aptitudini generale pe care

elevii trebuie neapărat să le achiziționeze. Ei trebuie să știe să comunice, să se adapteze, să rezolve probleme și să utilizeze tehnologiile informaționale.

Aceste competențe se dobândesc în cadrul diverselor discipline ale planului de învățământ, iar evaluarea lor necesită ca acest proces să se situeze într-o optică transversală. Activitatea evaluativă trebuie să se bazeze pe un model dinamic de învățare/ cunoaștere a vieții, în cadrul căruia noile cunoștințe și aptitudini necesare pentru a putea să se adapteze la evoluția situațiilor sunt achiziționate în manieră continuă de-a lungul ciclului de viață.

Un deziderat al evaluării, în general al actului didactic, este acela că procesul său trebuie să aibă ca rezultat dezvoltarea laturii cognitive, dar și a laturii afective a elevului. Educația este privită ca o interacțiune între subiecți, și de aceea o evaluare care angajează deopotrivă valorile, atitudinile, viziunile personale ale evaluatorului respectiv evaluatului, este mai relevantă și mai obiectivă decât o evaluare fără subiect, pur obiectivă, impersonală și absolut neutră.

Este evident faptul că dacă procesul de instruire are loc în acord cu stilul preferat de învățare al elevului, atunci probabilitatea ca elevul să dezvolte competențe într-un domeniu de interes va crește. Evaluarea stilurilor de învățare ale elevilor poate să reprezinte unul dintre primii pași cu rol diagnostic, reglator și formator pe care pedagogul modern trebuie să-l aplice și să-l monitorizeze. Eficiența învățării este în relație directă cu astfel de practici educaționale.

Elevii nu pot să învețe la școală tot ceea ce ei vor avea nevoie să știe în viața adultă. Ceea ce trebuie să învețe aceștia sunt bazele indispensabile ale unei eficiente învățări viitoare. Aceste baze sunt deopotrivă de natură cognitivă, afectivă și motivațională. Elevii trebuie să devină capabili să-și organizeze și să-și ordoneze propria lor învățare, să învețe singuri sau în grup și să surmonteze dificultățile pe care le întâlnesc în cursul proceselor de învățare.

Originalitatea acestui mod de a concepe și a organiza planurile, programele de învățământ și, în general, activitatea de învățare, este evidentă.

În mod tradițional, planurile de învățământ și programele școlare erau concepute ca un ansamblu de informații și de tehnici de stăpânit și acordau mai puțină importanță, în cadrul fiecărei discipline achiziției de aptitudini susceptibile să fie utilizate în viața adultă.

Învățământul tradițional acordă încă o importanță scăzută achiziției de competențe de ordin mai general, care să permită individului să rezolve probleme și să aplice ideile și cunoștințele în diverse situații întâlnite în viață.

Conceptiile moderne aruncă o nouă interpretare și viziune asupra educației, care trebuie să pună în evidență cunoștințele și competențele elevilor din perspectiva achiziției noțiunilor și a aptitudinilor cu caracter mai general care le vor folosi în viață.

Această abordare în termeni de stăpânire a marilor concepte este de o mare importanță, ținând seama de cerința exprimată din ce în ce mai acut de a pune în valoare capitalul uman. Prin capital uman se înțelege: „Cunoștințe, calificări, competențe și alte calități deținute de un individ și interesând devenirea personală, socială, economică” (OCDE).

„Chiar dacă este dificil de stabilit o distincție între aptitudinile «școlare» și cele necesare «în viața adultă», efortul de a pregăti tinerii în perspectivă trebuie depus dacă dorim să ținem seama de realitate, dacă intenționăm să determinăm instituțiile școlare și sistemul educativ să corespundă epocii moderne.” (Programul OCDE/PISA 2000)

În predarea/învățarea conținuturilor învățământului preuniversitar este din ce în ce mai prezentă tendința de organizare a acestora dintr-o perspectivă integrată.

Predarea integrată a conținuturilor are ca referință nu o disciplină de studiu, ci o tematică unitară, comună mai multor discipline. Se fundamentează pe două sisteme de referință:

- unitatea științei;
- procesul de învățare la copil [3, 4]

Ideea despre unitatea științei se bazează pe postulatul că universul însuși prezintă o anumită unitate care impune o abordare globală. În concepția unor specialiști, această viziune unificatoare asupra științei se va solda cu un cod de legi și teorii logice legate între ele, ce vor explica ansamblul fenomenelor. În virtutea celui alt sistem de referință (particularitățile procesului de învățare la copil) se consideră că cel puțin în fazele inițiale, acesta are tendința naturală de a aborda realitatea într-un demers global asemănător (păstrând proporțiile, desigur) celui al omului de știință, fără să separe și să includă cele constatate în domenii disparate (fizică, chimie, biologie etc.) [3, p. 16]

În predarea/ învățarea conținuturilor învățământului preuniversitar este din ce în ce mai prezentă tendința de organizare a acestora dintr-o perspectivă integrată. Cu toate acestea, se întâmpină o serie de dificultăți, ce țin în primul rând de schimbarea mentalității cadrelor didactice, înlăturarea comodității, a inerției.

Planul cadru este structurat pe cele șapte arii curriculare, care exprimă intenția evidentă de a găsi soluții pentru integrarea conținuturilor. Ariile curriculare, reprezintă, așa cum se știe, un grupaj de discipline care au în comun anumite obiective de formare. Între cele șapte arii curriculare există un echilibru dinamic. Raportul dintre ariile curriculare se modifică în funcție de vârsta celor care învață și de specificul ciclurilor curriculare.[CN, p. 5]

La nivelul unor programe pentru învățământul preuniversitar se operează cu „teme”, cu „orientări tematice” de fapt, care semnifică faptul că profesorul are o anumită libertate de a alege sau de a propune conținuturi, remarcându-se flexibilitatea deosebită a acestui demers.

O asemenea organizare a conținuturilor, cu toate avantajele sale și-a dovedit propriile **dificultăți și limite**, mai ales atunci când se dorește aprofundarea învățării pe teme sau domenii mai specializate:

➤ dificultatea pregătirii cadrelor didactice care să predea într-o asemenea manieră. Sistemul de formare inițială și continuă a cadrelor didactice din România este predominant axat pe predarea pe discipline, în funcție de specializarea de pe diplomă de absolvire a facultății sau colegiului;

- imposibilitatea aprofundării de către elevi a cunoașterii științifice specializate;
- lipsa de tradiție pedagogică a integrării;
- opoziția latentă sau activă a cadrelor didactice privind tendințele integratoare. [4, p. 109]

În școala tradițională, profesorul juca rolul de transmițător al informației către elevi, care doar o receptau și o reproduceau cu prilejul verificărilor. În școala modernă, profesorul devine conducătorul unui proces simultan informativ și formativ orientând și sprijinind elevii să ajungă prin efort propriu la descoperirea cunoștințelor, pe care urmează să le prelucreze și să le integreze în structura lor cognitivă.

Potrivit raportului către UNESCO al Consiliului Internațional pentru Educație, în secolul XX, în acest prim secol al mileniului III, educația se sprijină pe patru piloni importanți:

- ✓ a învăța să știi;

- ✓ a învăța să faci;
- ✓ a învăța să trăiești împreună cu alții;
- ✓ a învăța să fii.

În funcție de această optică, dar și de implicațiile globalizării asupra indivizilor ale problematicii lumii contemporane educatorii din învățământ urmează să îndeplinească roluri noi. Astfel, de exemplu, prin metodologia de aplicare a noului curriculum național, li se cere cadrelor didactice din învățământ să creeze activități (situații de învățare) adecvate competențelor proiectate ținând seama desigur de natura subiectului lecției și de particularitățile clasei sau ale grupei de elevi.

Rolul profesorului este astăzi mai explicit („creator de situații de învățare”) și specificat în documentele de proiectare didactică. Cu cât situațiile de învățare vor fi mai bine alese sau imaginate de profesor, cu atât mai interesantă și mai efecace în planul învățării va fi activitatea de instruire.

Un alt rol nou ar fi acela de meditator în procesul cunoașterii sau de consiliere alături de rolul tradițional de transmitător de informații, la care nu se renunță, dar a cărui pondere este vizibil în scădere, în cadrul învățământului modern centrat pe competențe.

Acest rol este strâns legat de cel de dinainte, dar are o arie de răspândire mult mai largă, în sensul că relațiile de colaborare între profesor și elev se extind și dincolo de lecția propriu zisă. Astfel profesorul îi poate însoți pe elevi la biblioteci, dar și în călătoriile pe internet, îi poate consilia în selectarea diverselor surse de informare ca și în alcătuirea unor lucrări legate de disciplina ori adiacente acesteia.

Profesorul se implică în activitatea didactică cu întreaga personalitate: motivații, aptitudini, nivel de competență, experiență personală. Arta de a preda nu se reduce la transmiterea cunoștințelor, ci presupune și o anumită atitudine față de elevi, ca expresie a concepției pedagogice asumate și a propriilor trăsături de personalitate. În cadrul activităților didactice se creează multiple raporturi interpersonale între participanți, antrenați cu toții într-un proces constant de influențare reciprocă.

Reușita unui profesor depinde de multe ori de natura relațiilor pe care le stabilește cu elevii săi în cadrul acestei interacțiuni, aspect deosebit de important, deoarece multe dificultăți de învățare și educare se datorează unor relații deficitare. Natura relațiilor pe care profesorul le stabilește cu elevii este determinată nu numai de stilul de abordare a activității și de trăsăturile sale de personalitate, ci și de trăsăturile individuale și de grup ale elevilor. De aceea, profesorul trebuie să aibă abilitatea de a-și cunoaște partenerii de activitate. Empatia profesorului nu înseamnă o cunoaștere de tip analitic, ci capacitatea de a depune un efort imaginativ pentru a-l înțelege pe celălalt, sub aspectul potențialului de care dispune, al atitudinilor și sentimentelor sale, al semnificației conduitei manifestate. Profesorul trebuie să adopte un stil democratic, caracterizat prin relații deschise bazate pe încredere reciprocă și acceptare, reușind astfel să colaboreze cu elevii într-o atmosferă armonioasă, lipsită de încordare.

Predarea integrată cunoaște o extensie relativ rapidă, în primul rând datorită faptului că răspunde unor preocupări privind natura științei. Cei mai serioși pași în predarea integrată s-au făcut în învățământul preșcolar și primar, dar și în învățământul gimnazial și liceal. Predarea integrată se dovedește a fi o soluție pentru o mai bună corelare a științei cu societatea, cultura, tehnologia.

BIBLIOGRAFIE

1. CRISTEA, S. Fundamentele pedagogice. Iași: Editura Polirom, 2010.
2. CUCOȘ, C. Pedagogie, Ed. a II-a. Iași: Editura Polirom, 2006.
3. PĂUN, E. În: Revista de pedagogie, 1986, Nr. 4.
4. VLĂSCEANU, L. Învățarea și nouă revoluție tehnologică. București: Editura Politică, 1988.